

LIBRIS

We know
books
ILKKA TAIPALE
(coord.)

100 INOVAȚII SOCIALE DIN FINLANDA

CUM FINLANDA A DEVENIT FINLANDA INOVAȚII POLITICE, SOCIALE ȘI PRACTICE

Traducere din limba engleză de Elena Cuvinciuc-Aviv,
Daniela Andronache-Pătrașcu și Alexandra Istrati

Cuvânt înainte la a doua ediție de Sauli Niinistö
Cuvânt înainte la prima ediție de Tarja Halonen

INSTITUTUL EUROPEAN
2022

Cuprins

Cuvânt înainte la a doua ediție Sauli Niinisto, Președintele Finlandei / 9
Cuvânt înainte la prima ediție Tarja Halonen. Președintă a Finlandei (2000-2012) / 11
Introducere Ilkka Taipale (coord.) / 13

PIATRA DE TEMELIE A UNITĂȚII / 15

- 1 Parlamentul Unicameral – Riitta Uosukainen / 16
- 2 Comisia pentru drept constituțional – Jarmo Vuorinen / 19
- 3 Comisia pentru viitor – Jyrki Katainen / 22
- 4 Autoguvermare municipală – Pekka Nousiainen / 24
- 5 Principiul transparenței – Lasse Lehtonen / 26
- 6 Registrul de evidență a populației – Hannu Luntiala / 29
- 7 Guverne de coaliție – Harri Holkeri / 32
- 8 Tripartism – Timo Kauppinen / 34
- 9 Dreptul de vot al femeilor și cota de 40% – Tuula Haatainen / 36
- 10 Fără corupție – Johannes Koskinen / 38
- 11 Bilingvismul – Goran von Bonsdorff / 40
- 12 Åland – o regiune autonomă din Finlanda – Gunnar Jansson / 42
- 13 Poporul Sami – Pekka Aikio / 45

SOCIETATEA CIVILĂ / 47

- 14 Tărâmul Făgăduinței pentru diverse asociații – Risto Alapuro & Martti Siisiainen / 48
- 15 O cultură urbană a participării – Jaakko Blomberg / 51
- 16 Asociația de întreținere a drumurilor – Lasse Weckstrom / 53
- 17 Asociația finlandeză a jocurilor de noroc – Raimo Vistbacke / 55
- 18 Sindicatele – Lauri Lyly / 58
- 19 Subvenții de partid – Risto Salonen / 60
- 20 Autonomia economică a sindicatelor studențești – Linnea Meder / 62
- 21 Coaliția asociațiilor de femei din Finlanda, NYTKIS – Johanna Pakkanen / 64
- 22 Centrul de servicii de cooperare pentru dezvoltare – Folke Sundman / 66
- 23 Gara Păcii – Kalevi Suomela / 69
- 24 Taberele Prometheus și evenimentul Filozofia Tineretului – Matti Makela / 72

25 Campania pentru responsabilitate comună – Kalle Kuusimaki / 74

26 Campania „Ziua foametei” – Hannu-Pekka Laiho / 76

INTERNAȚIONAL / 79

27 Cooperarea nordică – Larserik Haggman / 80

28 Dimensiunea nordică – Paavo Lipponen / 82

29 Tornio și Haparanda, orașe înfrățite – Hannes Manninen / 84

30 Mișcarea „Comunitatea sponsorilor” - o formă mai puțin obișnuită de ajutor umanitar – Aura Korppi-Tommola / 87

31 Demilitarizarea insulelor Åland – Roger Jansson / 89

32 Relocarea carelienilor – Hannu Kilpelainen / 92

33 Rezistența finlandeză prin nonviolență – Steve Huxley / 94

34 Medierea păcii și moștenirea lui Martti Ahtisaari – Tuija Talvitie / 96

35 Schimb de prizonieri de război răniți – Seppo Seitsalo / 99

36 Istorici fără Frontiere – Erkki Tuomioja / 101

CULTURĂ / 105

37 Societatea de Literatură Finlandeză – Tuomas M S Lehtonen / 106

38 Societatea Fino-Ugrică – Riho Grünthal / 108

39 Bibliotecile finlandeze – Kaarina Dromberg / 110

40 Învățământul „de bază” din Finlanda – Erkki Aho / 113

41 Învățământ gratuit – Sonja Kosunen / 115

42 Educația și instruirea pedagogică – Paivi Lipponen / 117

43 Educația copiilor finlandezi – Jukka Sarjala / 119

44 Descentralizarea universităților – Jaakko Numminen / 121

45 Ajutor financiar pentru studenți – Silja Silvasti / 124

46 Educația artistică extracurriculară – Minna Lintonen / 126

47 Educația pentru adulți – Jukka Gustafsson / 128

48 Metoda „figuri și note” – Machiko Yamada / 131

49 Deprinderea măiestriei de a povesti – Monika Riihela / 133

SĂNĂTATE / 135

50 Centre medicale spațioase – Aki Linden / 136

51 Maternități și centre pentru sănătatea copilului – Marjukka Makela / 139

52 Serviciul finlandez de sănătate a elevilor și studenților – Vesa Vuorenkoski / 141

53 Sănătatea și securitatea ocupațională – Jorma Rantanen / 143

54 Înjumătățirea accidentelor rutiere mortale – Pekka Tarjanne / 146

55 Proiectul Karelia de Nord – Pekka Puska / 148

- 56 Proiectul schizofrenia – Yrjö Alanen / 151
57 Prevenirea sinuciderii – Kristian Wahlbeck / 154
58 Controlul bolilor cu transmitere sexuală – Osmo Kontula / 157
59 Legislația privind tutunul și acțiunea în justiție – Mervi Hara / 159
60 Un secol de îngrijire dentară în Finlanda – Heikki Murtomaa / 162

POLITICI SOCIALE / 165

- 61 Locuințele sociale – Martti Lujanen / 166
62 Fără cartiere sărace și defavorizate – Pekka Korpinen / 169
63 Fundația Y – locuința pe primul loc! – Juha Kaakinen / 171
64 Cazare pentru studenți – Ulla-Mari Karhu / 173
65 Locuințe cu servicii integrate non-stop – Ilkka Taipale / 175
66 Statutul populației rome – Kyosti Suonoja / 178
67 Modelul societăților imobiliare – Martti Lujanen / 181
68 Sistemul de pensii – Kari Puro / 184
69 Îngrijirea pe timp de zi a copiilor – Vappu Taipale / 186
70 Alocația pentru îngrijirea la domiciliu a copiilor – Marjatta Vaananen / 188
71 Concediul de paternitate – Johannes Koskinen / 191
72 Trusoul pentru nou-născuți – Sirpa Taskinen / 193
73 Mese gratuite la școală – Kirsi Lindroos / 195
74 Îngrijirea veteranilor de război cu invaliditate – Veli-Matti Huittinen / 197
75 Fundația Abilis – Kalle Konkola / 200
76 Indemnizație pentru îngrijitori – Paivi Voutilainen & Reija Heinola / 203
77 Combaterea sărăciei – Heikki Hiilamo / 205
78 Persoanele care locuiesc singure – o nouă tendință globală – Ilkka & Vappu Taipale / 208
79 Fundația de garantare – Leena Veikkola / 210
80 Creditul social – Marianne Rikama / 212
81 Monopolul de stat asupra alcoolului – Jussi Simpura / 214
82 Mișcarea din Noiembrie – Ilkka Taipale / 217
83 Teoria celor trei procente – Ilkka Taipale / 220
84 Asistență juridică și despăgubiri penale – Tuija Brax / 222
85 Medierea în litigii și cauze penale – Aune Flinck / 224

TEHNOLOGIE AVANSATĂ / 227

- 86 Linux – Jyrki J J Kasvi / 228
87 Mesajele SMS – Matti Makkonen / 230
88 Protocolul IRC (Comunicare Instantanee prin Internet) – Jarkko Oikarinen / 232

DISTRAȚIA ZILNICĂ / 235

- 90 „Albinele lucrătoare” – Reino Hjerpe / 236
91 Sauna – Lasse Viinikka / 238
92 Moș Crăciun – Juha Nirkko / 240
93 Drumul Crăciunului din Seurasari – Marjaliisa Kauppinen / 243
94 Tangoul finlandez – Pekka Jalkanen / 245
95 Dreptul de acces liber în natură – Juha Korkeaaja / 247
96 Cupluri fericite grație unei vieți sexuale sănătoase – Osmo Kontula / 249
97 Pescuitul la copcă – Kari Rajamaki / 251
98 Înotul de iarnă – Paula Kokkonen / 253
99 Pesäpallo - sportul național al Finlandei – Markku Pullinen / 255
100 Mersul nordic – Eero Akaan-Penttila / 256
101 Dulapul de uscat vase – Pirkko Kasanen / 259
102 Diguri pentru spălat covoare – Pirkko Ruuskanen-Parrukoski / 261
103 Toalete uscate – Asta Rajala / 263
104 „Glumele cu nebuni” – Jussi Sarkela / 265
105 „Steaua Africii” – Kari Mannerla / 267

1 PARLAMENTUL UNICAMERAL

La început, am fost uluită: cum se poate ca parlamentul unicameral să fie o inovație socială, la fel ca, să spunem, legea tutunului sau legea produselor alimentare? Apoi am înțeles: Parlamentul se află, de fapt, la originea tuturor inovațiilor cuprinse în această carte. Cel puțin, aceasta este opinia mea, a unei persoane care, fiind prima femeie președintă a Parlamentului Finlandei, a prezidat nu mai puțin de nouă sesiuni parlamentare și care pune, așadar, mare preț pe acest sistem.

În 1906, Dieta a adoptat Legea electorală și Legea Parlamentului din Finlanda și atunci Finlanda a făcut direct tranziția de la cel mai primitiv sistem de reprezentare din Europa, bazat pe „cele patru stări”, la cel considerat cel mai modern: parlamentul unicameral. Noua Lege a Parlamentului, care a intrat în vigoare la 1 octombrie 1906, stabilea sufragiul universal și egal. Semnificativ era faptul că femeile erau privite ca fiind egale cu bărbații. Fiecare cetățean finlandez cu vârsta minimă de 24 de ani avea drept de vot, iar numărul oamenilor cu drept de vot și cu dreptul de a candida la alegeri s-a înzecit peste noapte, ajungând la 1,2 milioane.

S-a spus că femeile din Finlanda nu au fost primele în această privință și că, pentru doamnele din Insula Man, Noua Zeelanda și Australia și din câteva state americane, dreptul de vot s-a acordat chiar mai devreme, în unele cazuri odată cu dreptul de a candida la alegeri, dar nicio femeie nu a fost aleasă. Totuși în 1907, în Finlanda, au fost alese prin vot primele femei parlamentare din lume. Faptul că atât bărbații cât și femeile au primit aceste drepturi în același timp, a fost un punct forte și o particularitate a Finlandei.

Aceste evenimente aveau loc în Marele Ducat al Finlandei, în perioada opresiunii țariste, când s-a ivit brusc o oportunitate: confruntat cu distrugerile provocate de războiul ruso-japonez, cu nemulțumirile populare din Rusia, cu revolta generală care a cuprins toate clasele sociale, inclusiv în Finlanda, țarul a aprobat noua Lege a Parlamentului.

Contextul istoric cerea o schimbare de paradigmă. Sistemul partidelor politice era încă subdezvoltat și, chiar dacă finlandezii priveau cu toată seriozitatea constituirea Parlamentului, se simțea o mare nevoie de înțelepciune. Guvernarea lui Leo Mechelin a fost un dar primit de la Dumnezeu, iar bărbații și femeile din Finlanda au crezut în el și au pus umărul la construirea națiunii. Vremurile erau tulburi: dezbateri furtunoase despre parlamentul unicameral, două limbi - finlandeză și suedeză -, mobilizări ilegale pentru armată, și, mai târziu, posibilitatea unei Finlande monarhiste. În cele din urmă, s-a luat decizia formării unui parlament unicameral, iar Marele Comitet și-a asumat rolul de Cameră Superi-

oară. Mai târziu, Marele Comitet a început să se implice în problematica Uniunii Europene într-un mod exemplar.

Asociația Finlandeză a Femeilor avea printre scopuri sufragiul universal, dar chiar și printre membrele asociației acest obiectiv era întrucâtva neclar. Aceeași situație exista și în Asociația Feministă, deși prima președintă a acestei Uniuni, Lucina Hagman, scrisese un pamflet despre sufragiul femeilor în 1889. Sindicatul Femeilor Muncitoare a susținut într-un mod mai concret dreptul universal de vot. Asociațiile de femei și Sindicatul Femeilor Muncitoare au avut agende de lucru parțial diferite și parțial comune. Lupta pentru dreptul universal de vot și chestiunea abstenenței au reprezentat principalele puncte comune, deoarece se simțea nevoia unei legi care să reglementeze consumul de alcool și democrația, considerate diferite aspecte ale aceleiași teme. Ideea unui sufragiu universal și egal a câștigat teren în rândul populației în perioada prohibiției din 1898-1899.

În orice caz, s-au obținut dreptul la vot universal și egal și dreptul de a candida în alegeri, fapt suprinzător chiar și pentru experta noastră în politică internațională, Aleksandra Gripenberg, care a aflat de aceste succese pe când se afla în Anglia. Din acel moment, ea nu a mai pierdut niciun prilej să amintească publicului care o asculta, că ochii întregii lumi sunt ațintiți asupra femeilor finlandeze, care și-au îndeplinit obiectivele în mod exemplar. Se simțea acut nevoia unei reforme a educației, deoarece femeile erau obligate să apeleze la tot felul de derogări legate de gen, acordate de stat, spre a putea accede la poziții de putere sau a avea acces la învățământul superior. Prostițuția și alte probleme morale erau, de asemenea, chestiuni la ordinea zilei; toate grupările feministe munceau din greu. Lucrau cot la cot cu bărbații, dar erau luate în derâdere pentru felul în care arătau, pentru că unele nu erau măritate sau fiindcă erau corpolente și așa mai departe – cam la fel cum se întâmplă și în zilele noastre.

Anul 2017 a fost un bun prilej de a ne sărbători realizările, dar mai avem încă multe lucruri de făcut. Problemele care țin de legislația familiei, de salarii, de sănătatea sexuală și reproductivă a femeilor sunt încă discutate în media. Pe de altă parte, femeile finlandeze au atins poziții de vârf în politică: prima femeie Președinte al Republicii a fost aleasă în 2000, prima femeie Președinte al Parlamentului în 1994 și prima femeie **Prim Ministru** în 2003. Numeroase femei strălucite au activat în afaceri și politică, **așadar s-au înregistrat** progrese în multe sectoare. Cu toate acestea, există și **multe nemulțumiri**. Uneori nu știi dacă să plângi sau să râzi când vezi ce probleme se discută în Parlament. În noiembrie 1907, revista *Koti ja Yhteiskunta raporta că, datorită* eforturilor comune ale femeilor, Parlamentul a decis abolirea prostițuției, dar în zilele noastre Parlamentul discută din nou despre cumpărarea și vânzarea de servicii sexuale. La primele alegeri, unele femei credeau că votul lor va eradica pentru totdeauna alcoolismul

din Finlanda, dar în secolul XXI avem încă pe rol dezbateri aprinse despre consumul de alcool.

Luând în considerare toate aceste aspecte, nu putem decât să-i felicităm pe oamenii politici – bărbați sau femei – de la începutul secolului XX pentru înțelepciunea lor. Un Parlament unicameral a fost o soluție potrivită pentru Finlanda. Să-l lăsăm să lucreze pentru bunăstarea noastră și spre a cinsti pământul înaintașilor noștri.

Ne-am bucurat de succesele obținute de membrii Parlamentului finlandez – bărbați sau femei. În 1907, membrii Dumei rusești s-au reunit pentru a aduce laude femeilor finlandeze prin telegrame. Aceasta este una primită de la cazacii de pe Don: „Noi, reprezentanții cazacilor de pe Don, avem șansa să salutăm națiunea care a acordat femeilor înalta poziție pe care o merită de pe marele nostru pământ strămoșesc, acum înlănțuit. Trăiască femeia finlandeză, care se bucură de drepturi depline ca cetățeană a pământului strămoșilor săi!”

*Riita Uosukainen – Cancelar de Stat
Președintă a Parlamentului Finlandei (1994-2003)*

2 COMISIA PENTRU DREPT CONSTITUȚIONAL

Finlanda nu are o Curte Constituțională, constituționalitatea noilor legi este dezbătută de către Comisia pentru Drept Constituțional, una dintre cele șaisprezece comisii speciale ale Parlamentului finlandez (inovația nr.1). Această comisie a devenit un organ permanent după reforma parlamentară din 1906. Sarcina principală a comisiilor speciale este să stabilească care sunt problemele ce necesită luarea unor decizii în plen.

Comisia pentru Drept Constituțional avizează proiectele de acte normative, pregătindu-le pentru sesiunile plenare, unde legile constituționale sunt adoptate, amendate sau abolite. De asemenea, Comisia avizează proiectele de acte normative pentru legislația cea mai apropiată de legile constituționale. Acestea includ: legile electorale, legislația care reglementează funcționarea celor mai înalte organe de guvernare și legile autonomiei Insulelor Åland (inovația nr. 12), legile cetățeniei, limbii oficiale (inovația nr. 11) și ale partidelor politice (inovația nr. 19).

Redactarea rapoartelor pentru sesiunile plenare este doar o funcție secundară a Comisiei în perioadele electorale mai recente; în prezent, funcția sa principală constă din emiterea rapoartelor asupra lucrărilor pregătite de celelalte comisii. Treptat, numărul rapoartelor emise a crescut: în perioada 1999-2002 comisia a emis 199 rapoarte și între 2011-2014 – 184 rapoarte, în comparație cu numai 51 între anii 1987-1990.

Conform secțiunii 74 din Constituția Finlandei, „Comisia pentru Drept Constituțional emite puncte de vedere cu privire la constituționalitatea propunerilor legislative, la alte propuneri care îi sunt prezentate în vederea examinării, precum și cu privire la respectarea tratatelor internaționale privind drepturile omului”. În plus, secțiunea 38 din Regulamentul de Procedură al Parlamentului Finlandei stipulează că „atunci când, cu privire la o propunere legislativă sau o altă lucrare pregătită de o comisie, apare o întrebare legată de constituționalitatea sa sau de raportul său cu tratatele drepturilor omului, comisia respectivă va solicita Comisiei pentru Drept Constituțional să întocmească un raport privind problema vizată”. Aceste dispoziții asigură un cadru sistematic pentru controlul constituționalității problemelor dezbătute în Parlament. Particularitatea sistemului finlandez constă în faptul că exercitarea controlului constituționalității se face anticipat, de către un organ ales de Parlament dintre proprii săi membri, în cadrul unui sistem creat acum aproximativ 150 de ani.

În executarea controlului constituționalității, Comisia funcționează ca un organ judiciar care interpretează constituția și execută un rol „apolitic” similar și atunci când își prezintă raportul în sesiunile plenare, de exemplu cele cu privire la

ilegalitatea unei proceduri ministeriale sau la condițiile judiciare preliminare pentru demiterea unui parlamentar. Indiferent de aceste tipuri de funcții juridice, compoziția Comisiei este similară cu cea a altor comisii speciale, reprezentând echilibrul puterii parlamentare.

Imparțialitatea Comisiei pentru Drept Constituțional în problemele judiciare din jurisdicția sa este asigurată de mai mulți factori. În probleme legate de interpretările juridice ale Comisiei pentru Drept Constituțional, facțiunile parlamentare nu pot lua decizii de grup pe care membrii comisiei să le urmeze. Nici miniștrii nu pot încerca să afecteze independența deciziilor membrilor Comisiei. Decizia asupra problemelor constituționale aparține în întregime membrilor Comisiei pentru Drept Constituțional. Comisia încearcă să acționeze în conformitate cu deciziile sale anterioare.

În fiecare problemă care privește interpretarea Constituției, Comisia ascultă opinia mai multor experți în legislație constituțională din diverse universități, pentru a lua cele mai bune decizii. Experții prezintă o trecere în revistă a principiilor care au stat la baza interpretării oferite de Comisie și își formulează propriile recomandări întemeiate cu privire la interpretarea Constituției în problema respectivă.

Opiniile experților sunt rareori identice din toate punctele de vedere. Comisia nu adoptă neapărat opinia majorității, dar nici nu poate fi în dezacord cu un grup unanim. Recomandările și argumentele experților creează pentru membrii Comisiei un anumit cadru pentru a-și formula propriile opinii. Acestea sunt apoi dezbătute în ședințele Comisiei și marea majoritate a rapoartelor recente indică o unanimitate. Atunci când un membru are o opinie diferită, acesta are dreptul de a include opinia minoritară în raportul Comisiei.

În raportul său final, Comisia prezintă, de exemplu, o evaluare a constituționalității unei propuneri legislative. Dacă se consideră că această propunere vine în conflict cu Constituția, în raport sunt incluse indicații privind modul în care propunerea ar putea fi amendată astfel încât să devină constituțională. Amendamentele sugerate de Comisie nu iau forma unei legi, dar ele descriu obiectivul amendamentului și pot oferi un exemplu asupra modului în care acel obiectiv ar putea fi atins. În practică, celelalte comisii speciale respectă observațiile Comisiei pentru Drept Constituțional. Până la urmă, este răspunderea Președintelui Parlamentului să se asigure că dezbaterile din plen a subiectului respectiv respectă Constituția.

De regulă, Comisia se bucură de încredere deplină cu privire la interpretările sale privind constituționalitatea propunerilor legislative. O lipsă de încredere în acest sens ar putea crea probleme, deoarece controlul executat de această Comisie a fost, multă vreme, unica formă de control legislativ constituțional. Conform Constituției finlandeze din 1919, analiza constituționalității legilor nu se afla sub jurisdicția instanțelor judecătorești deși, ulterior, lucrurile s-au schimbat.

În secțiunea 106 din noua Constituție a Finlandei, care datează din anul 2000, se stipulează că, „dacă într-o problemă judecată de o instanță judecătorească, aplicarea legii ar intra în conflict cu Constituția, atunci judecătorul trebuie să acorde întâietate Constituției”.

Succesul controlului constituționalității exercitat de Comisia pentru Drept Constituțional este ilustrat de faptul că, în primii șase ani de la intrarea în vigoare a noii Constituții a Finlandei, au existat doar puține cazuri în care o instanță judecătorească a dat întâietate Constituției în privința prevederilor unei legi.

Jarmo Vuorinen – Secretar general adjunct al Parlamentului Finlandei